

Anonimizirana verzija

C-595/20 – 1

Predmet C-595/20

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

13. studenoga 2020.

Sud koji je uputio zahtjev:

Oberster Gerichtshof (Austrija)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

28. rujna 2020.

Tužitelj:

UE

Tuženici:

ShareWood Switzerland AG

VF

REPUBLIKA AUSTRIJA

[omissis]

OBERSTER GERICHTSHOF

Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud, Austrija) donio je kao sud koji odlučuje o reviziji u području radnog prava i prava socijalnog osiguranja [omissis] u sporu između tužitelja UE, [omissis], [omissis] te prvotuženika, društva ShareWood Switzerland AG, [omissis] Zürich, [omissis] i drugotuženika VF, [omissis], [omissis] zbog iznosa od 202 045,38 eura uvećanog za kamate i troškove povodom tužiteljeve revizije protiv presude Oberlandesgerichta Wien (Visoki zemaljski sud u Beču, Austrija), kao žalbenog suda, od 25. veljače 2020., [omissis], kojom je potvrđena presuda Handelsgerichta Wien (Trgovački sud u Beču, Austrija) od 9. rujna 2019. [omissis], [omissis] sljedeće

R j e š e n j e

I. Sudu Europske Unije upućuje se u skladu s člankom 267. UFEU-a sljedeće prethodno pitanje: **[orig. str. 2.]**

Treba li članak 6. stavak 4. točku (c) Uredbe (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze tumačiti na način da se ugovori o prodaji stabala tikovine i balzovine između poduzeća i potrošača čija je svrha stjecanje vlasništva nad stablima radi sječe i profitabilne prodaje nakon obrade te koji u tu svrhu uključuju ugovor o zakupu i ugovor o uslugama trebaju smatrati „ugovorima koji se odnose na stvarno pravo nad nekretninama odnosno na najam ili zakup nekretnina” u smislu te odredbe?

II. *[omissis]*.

O b r a z l o ž e n j e

I. Činjenično stanje

Prvotuženik je dioničko društvo švicarskog prava. Drugotuženik je član upravnog odbora i direktor prvotuženika. Prvotuženik nudi ulaganja u južnoameričke nasade tvrdog i vrijednog drveta.

Tijekom razdoblja od siječnja 2012. i lipnja 2014. tužitelj je kao potrošač s prebivalištem u Beču sklopio s prvotuženikom okvirni ugovor i ukupno četiri ugovora o kupnji stabala tikovine i balzovine u Brazilu. Četiri ugovora o prodaji odnosila su se na 705 stabala tikovine po cijeni od 67 328,85 eura (275551-V1), **[orig. str. 3.]** 2690 stabala tikovine po cijeni od 101 716,53 eura (275551-V2), 2600 stabala tikovine po cijeni od 111 583,34 eura (275551-V3) i 1860 stabala balzovine po cijeni od 32 340 eura (275551-V4). Okvirni ugovor također je uključivao ugovor o zakupu i ugovor o uslugama. Ugovorom o zakupu preneseno je pravo na uzgoj stabala, a zakupnina je bila uključena u kupovnu cijenu. Tužitelj je na temelju ugovora o uslugama ovlastio prvotuženika da održava stabla, njima upravlja, siječe ih i prodaje te mu prenosi neto prihod od drvne sirovine. Razlika u odnosu na bruto prihod, izražena kao postotak od prihoda, sastojala se od naknade prvotuženiku za te usluge.

Prvotuženik je ulaganje oglašavao ukazujući na sigurni prinos drvne sirovine i vlasništvo nad stablima, prihod u trostrukom iznosu kupovne cijene i povrat do 12 % godišnje te relativno niski rizik.

Okvirni ugovor koji su 2012. potpisali prvotuženik i tužitelj sadržavao je, među ostalim, sljedeće odredbe *[omissis]*:

„3.1. SWS [prvotuženik] prodaje KUPCU u svoje ime i za svoj račun stabla u nasadima društava SWS i SWB. Po plaćanju kupovne cijene SWS se obvezuje prenijeti KUPCU vlasništvo nad stablima.

3.2. *KUPAC kupuje stabla koja su već posađena i individualizirana. Individualizacija se provodi do sječe i prodaje na temelju popisa stabala s brojem stabla, brojem parcele, brojem zemljišta i brojem nasada.*

[...]

4.2. *Nakon primitka uplate KUPCU će se kao potvrda o provedenoj kupnji dostaviti isprava s individualiziranim karakteristikama kupljenih stabala [orig. str. 4.]*.

[...]

7. *Zakup zemljišta*

7.1. *KUPAC kupnjom stabala istodobno uzima u zakup odgovarajuće zemljište (vidjeti poseban ugovor) sve dok su na njemu stabla koja je kupilo društvo SWS, a najdulje tijekom razdoblja navedenog u posebnom ugovoru. Zakup daje samo pravo na uzgoj kupljenih stabala.*

7.2. *Zakupnina je uključena u kupovnu cijenu.*

[...]

7.3. *Zakup se može prenijeti isključivo preprodajom stabala. Podzakup je isključen.*

8. *KUPČEVA preprodaja stabala*

8.1. *KUPAC može u bilo kojem trenutku, ugovorom o uslugama ili bez njega, prodati svoja stabla trećoj osobi i prenijeti joj vlasništvo. KUPAC se obvezuje trećoj osobi prenijeti odgovarajući zakup zemljišta, zajedno s tom obvezom.*

[...]

9. *Očuvanje vrijednosti kupljenih stabala*

9.1. *Društvo SWS preporučuje redovitu njegu stabala kako bi se povećala i očuvala njihova vrijednost. Društvo SWS pruža tu uslugu na temelju ugovora o uslugama.*

[...]

11. *Ugovor o uslugama*

11.1. *Sklapanjem ugovora o uslugama s društvom SWS KUPAC ovlašćuje društvo SWS da u skladu s politikom upravljanja nasadima, uzimajući u obzir međunarodne standarde o [orig. str. 5.] održivom gospodarenju nasadima, obrađuje stabla, njima upravlja, njeguje ih, siječe, prodaje i KUPCU na njegov*

navedeni račun uplati neto prihod od drvne sirovine ostvaren prodajom. Društvo SWS također preuzima sve obveze koje proizlaze iz zakupa zemljišta.

[...]

11.9. Društvo SWS u ime KUPCA odlučuje koja će se stabla posjeći u kojoj godini uzimajući u obzir politiku upravljanja nasadima. Prije sječe društvo SWS o tome obavješćuje KUPCA. Predložena sječa smatra se prihvaćenom ako KUPAC u roku od 10 dana od primitka obavijesti poštom ili elektroničkom poštom ne odbije predloženu sječu.

[...]

15.1. Prve četiri godine nakon sadnje društvo SWS osigurava za sebe i KUPCA zemljišta i stabla tikovine (ali ne i druga stabla) od požara, groma, snažnih vjetrova i oborina te štete od mraza. KUPAC prima na znanje da gubitak manji od 10 % stabala tikovine nije pokriven osiguranjem.

[...]

24.1. Okvirni ugovor i svaki posebni ugovor podliježu švicarskom materijalnom pravu, isključujući (i.) međunarodne konvencije, uključujući Konvenciju Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe od 11. travnja 1980. (CISC), i (ii.) kolizijske norme. [...]"

Tužitelj i prvotuženik sporazumno su raskinuli ugovor V3.

II. Zahtjevi i očitovanja stranaka: [orig. str. 6.]

Tužitelj traži od tuženikâ solidarno plaćanje cjelokupnog iznosa od 201 385,38 eura (kako je on posljednje specificiran) uvećanog za kamate i troškove u zamjenu za dostavu svih isprava o stablima te eventualni prijenos svih prava i obveza koji iz toga proizlaze. Tvrdi da u skladu s odredbama austrijskog prava, kao što je članak 3. Konsumentenschutzgesetzes (Zakon o zaštiti potrošača), kako je izmijenjen Verbraucherrechte-Richtlinie-Umsetzungsgesetzom (Zakon o prenošenju Direktive o pravima potrošača), BGBl I 2014/33, ima pravo na raskid (također) ugovora VI, V2 i V4 te naknadu štete. Ističe da prvotuženik nije ispunio svoju obvezu iz ugovora o prodaji da na tužitelja prenese vlasništvo nad stablima.

Tuženici su te navode osporili i zahtijevali da se tužba odbije.

III. Dosadašnji postupak

Prvostupanjski sud odbio je tužbeni zahtjev. Smatrao je da ugovore treba kvalificirati kao potrošačke ugovore u smislu članka 6. Uredbe Rim I. Izbor mjerodavnog prava dopušten je u skladu s člankom 6. stavkom 2. Uredbe Rim I, ali se njime ne može odstupiti od obveznih odredbi prava koje bi se primjenjivalo

(u predmetnom slučaju austrijskog prava) u slučaju da se mjerodavno pravo nije izabralo, što služi zaštititi potrošača. Naveo je, međutim, da se u skladu s člankom 6. stavkom 4. točkom (c) Uredbe Rim I stavak 2. ne primjenjuje na ugovore koji se odnose na stvarno pravo na nekretninama odnosno na najam ili zakup nekretnina. Pitanje što čini nekretninu treba prema mišljenju tog suda tumačiti u skladu s pravom Unije. Utvrdio je da se čini kako ne postoji sudska praksa Suda Europske unije u pogledu predmetne situacije. Naveo je da su nepokretna imovina, u skladu s točkom 45. Napomena s objašnjenjem koje se odnose na odredbe Unije o PDV-u u vezi s mjestom isporuke usluga povezanih s nepokretnom imovinom, a koje su stupile na snagu 2017. [orig. str. 7.], stvari koje se ne mogu uopće ili ne mogu lako premjestiti. Smatrao je da se, s obzirom na to da u predmetnom slučaju nije riječ o stablima iz rasadnika ili sličnim stablima, koja se drže u balama i moraju biti spremna za prijevoz u bilo kojem trenutku, nego o stablima koja moraju godinama rasti kako bi ih se moglo profitabilno posjeći, u pogledu tog pitanja mora smatrati da je riječ o ugovorima o prodaji nekretnina. Isto tako, ugovor o zakupu zemljišta dovodi do primjene iznimke iz članka 6. stavka 4. točke (c) Uredbe Rim I. Stoga je zaključio da se stoga primjenjuje švicarsko pravo.

Žalbeni sud nije prihvatio tužiteljevu žalbu. Potvrdio je, među ostalim, stajalište prvostupanjskog suda da se na temelju izbora mjerodavnog prava na ugovorni odnos između tužitelja i prvotuženika treba primijeniti švicarsko pravo.

Sada je na **Oberster Gerichtshofu (Vrhovni sud)** da odluči o reviziji koju je tužitelj podnio protiv te presude. Tužitelj i u postupku povodom revizije temelji svoje zahtjeve na austrijskom zakonu o zaštiti potrošača. Ako je pretpostavka nižih sudova da okvirni ugovor i posebni ugovori trebaju biti obuhvaćeni iznimkom predviđenom u članku 6. stavku 4. točki (c) Uredbe Rim I netočna, potrebno je dodatno ispitati barem dio pravnih osnova navedenih u prilog predmetnom potraživanju.

IV. Pravne osnove

Pravne osnove u okviru prava Unije

Relevantne odredbe Uredbe Rim I glase kako slijedi.

„Članak 3.

Slobodni izbor [orig. str. 8.]

1. Na ugovor se primjenjuje pravo koje su stranke izabrale. Izbor se navodi izrijeckom ili jasno proizlazi iz odredaba ugovora ili okolnosti slučaja. Ugovorne stranke imaju mogućnost same izabrati mjerodavno pravo za cijeli ugovor odnosno jedan njegov dio. [...]

Članak 6.

Potrošački ugovori

1. *Ne dovodeći u pitanje članke 5. i 7., ugovor koji sklopi fizička osoba u svrhu za koju se smatra da je izvan njegove struke ili profesije (potrošač) s drugom osobom koja djeluje u svojoj struci ili profesiji (poduzetnik) podliježe pravu države u kojoj potrošač ima uobičajeno boravište, pod uvjetom da poduzetnik:*

(a) provodi svoje komercijalne ili stručne djelatnosti u državi u kojoj potrošač ima uobičajeno boravište, ili

(b) bilo kojim sredstvima usmjerava takve aktivnosti na tu državu ili na više država, uključujući tu državu,

te da je ugovor obuhvaćen opsegom tih aktivnosti.

2. *Bez obzira na stavak 1., ugovorne stranke mogu odabrati mjerodavno pravo za ugovor koji ispunjava zahtjeve stavka 1. u skladu s člankom 3. Međutim, takav izbor ne može za posljedicu imati lišavanje potrošača zaštite koja mu je osigurana odredbama od kojih se ne može odstupiti sporazumom, na temelju prava koje bi bilo mjerodavno na temelju stavka 1. u slučaju da mjerodavno pravo nije izabrano [orig. str. 9.] .*

[...]

4. *Stavci 1. i 2. ne primjenjuju se na:*

[...]

(c) ugovor koji se odnosi na stvarno pravo nad nekretninama odnosno na [najam ili zakup] nekretnina, a koji ne predstavlja ugovor o pravu na vremenski ograničenu uporabu nekretnine, u smislu Direktive 94/47/EZ;

[...]”

V. Prethodno pitanje

1. Tužitelj u svojoj reviziji osporava stajalište nižih sudova o mjerodavnom pravu tvrdeći da postoji „mješoviti ugovor u području ulaganja u sirovine koja su povezana s nekretninama” koji ne ulazi u područje primjene iznimke predviđene u članku 6. stavku 4. točki (c) Uredbe Rim I.

2.1. Nije sporno da ugovorni odnos između tužitelja i prvotuženika ulazi u područje primjene članka 6. stavka 1. točke (b) Uredbe Rim I. Stoga bi se na okvirni ugovor i posebne ugovore primjenjivalo austrijsko stvarno pravo (kao pravo države u kojoj tužitelj ima uobičajeno boravište). Točno je da su stranke ugovorile primjenu švicarskog prava. Međutim, u skladu s člankom 6. stavkom 2. Uredbe Rim I, izbor prava ne može za posljedicu imati lišavanje potrošača zaštite koja mu je osigurana odredbama od kojih se ne može odstupiti sporazumom, na

temelju prava koje bi se primjenjivalo u skladu sa stavkom 1. u slučaju da mjerodavno pravo nije izabrano. [**orig. str. 10.**]

2.2. Norme od kojih se „ne može odstupiti sporazumom” obuhvaćaju sva obvezna pravila ugovorne prirode kojima se izričito predviđa zaštita potrošača ili kojima se pruža zaštita slabijim ugovornim stranama (na primjer, pravila o nemoralnosti ugovora). Među njima su pravne osnove koje je tužitelj iznio u ovom predmetu u prilog svojem potraživanju.

3.1. Međutim, tužitelj se na njih može pozivati isključivo ako ugovor nije u skladu s člankom 6. stavkom 4. točke (c) Uredbe Rim I. izuzet od zaštite potrošača na temelju kolizijskih pravila.

Članak 6. stavak 4. točka (c) Uredbe Rim I odnosi se (poput članka 4. stavka 1. točke (c) i članka 11. stavka 5. Uredbe Rim I) na „ugovor koji se odnosi na stvarno pravo na nekretninama odnosno na [najam ili zakup] nekretnina”.

Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud) smatra da je postavljeno pitanje o značenju tih pojmova, koje treba autonomno tumačiti (vidjeti u vezi s člankom 16. stavkom 1. Briselske konvencije o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, C-115/88, ECLI:EU:C:1990:3, t. 8.).

3.2.1. U skladu sa sudskom praksom Suda Europske unije, pojmovi (u smislu uvodne izjave 7. Uredbe Rim I) trebaju se tumačiti u skladu s člankom 22. točkom 1. Uredbe Bruxelles I odnosno člankom 24. točkom 1. Uredbe Bruxelles Ia. Moguće je pozvati se i na mišljenja o članku 4. stavku 3. Rimske konvencije o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (C-25/18, ECLI:EU:C:2019:86, točke 34. i 36.; [*omissis*]).

Članak 4. stavak 3. Rimske konvencije o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze, koji je u usporedbi s Uredbom Rim I uže formuliran, odnosi se na ugovor o [**orig. str. 11.**] „stvarnom pravu na nekretnini ili pravu korištenja nekretnine”. Izmjena teksta objašnjena je usklađivanjem s tekstom članka 22. točke 1. Uredbe Bruxelles I (članak 24. točka 1. Uredbe Bruxelles Ia) [*omissis*].

3.2.2. Nekretninama se u skladu sa stajalištima pravne doktrine trebaju smatrati isključivo zemljišta i dijelovi zemljišta (kao što je etažno vlasništvo), ali ne i pokretne (u fizičkom smislu), koje su prema posebnim pravilima o tome gdje se stvari nalaze izjednačene s nekretninama (npr. zrakoplovi ili brodovi) ili koje se smatraju nekretninama (bitni sastavni dijelovi, a, ovisno o slučaju, i pripatci zemljišta).

Stoga se smatra da i predmeti koji su trajno povezani sa zemljištem mogu predstavljati pokretne u smislu članka 4. stavka 1. točke (a) (članak 6. stavak 4. točka (c) Uredbe Rim I. Konkretno, pokretninama se smatraju ponajprije svi fizički predmeti, to jest predmeti koji se mogu razgraničiti u prostoru, a obuhvaćeni su i živi organizmi, kao što su biljke [*omissis*].

3.3.1. Ta razmatranja upućuju na to da stabla koja su prodana u predmetnom slučaju treba kvalificirati kao pokretnine u smislu Uredbe Rim I, tim više što se ugovor prije svega odnosi na ostvarivanje prihoda od prodaje drvene sirovine, odnosno na sječu stabala.

3.3.2. Upućivanje na Napomene s objašnjenjem koje se odnose na odredbe Unije o PDV-u u vezi s mjestom isporuke usluga povezanih s nepokretnom imovinom koje su stupile na snagu 2017. (Provedbena uredba (EU) br. 1042/2013) [**orig. str. 12.**] nije uvjerljivo. Pravna definicija pojma „nepokretna imovina” iz članka 13.b primjenjuje se „za potrebe primjene Direktive 2006/112/EZ”. U uvodnoj izjavi 18. navodi se da je riječ isključivo o osiguravanju ujednačenog poreznog tretmana isporuke usluga povezanih s nepokretnom imovinom od strane država članica.

3.3.3. Glavni razlog isključive nadležnosti sudova države u kojoj se nekretnina nalazi jest taj da je sud mjesta u kojem se nalazi imovina zbog svoje prostorne blizine u najboljem položaju da dobro poznaje činjenice i primjeni u tom pogledu važeća pravila i običaje, a to su općenito pravila i običaji države u kojoj se nekretnina nalazi (C-115/88; ECLI:EU:C:1990:3, t. 10.). U tom je smislu iznimka od zaštite potrošača na temelju kolizijskih pravila iz članka 6. stavka 4. točke (c) Uredbe Rim I u pravnoj teoriji također opravdana činjenicom da su ugovori o stvarnim pravima na nekretninama odnosno najmu i zakupu nekretnina redovito izrazito usko povezani s mjestom gdje se nekretnina nalazi. Razmatranja o zaštiti potrošača trebala bi u usporedbi s tim ostati u drugom planu [*omissis*]. Međutim, čini se dvojbenim opravdava li predmetni model ulaganja u stabla odstupanje od zaštite potrošača na temelju kolizijskih pravila.

3.3.4. Osim toga, Sud Europske unije već je naveo da tužba za raskid ugovora o prodaji nepokretne imovine i naknadu štete zbog tog raskida nije obuhvaćena područjem primjene članka 16. stavka 1. Briselske konvencije o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, kojim se predviđa isključiva nadležnost u području stvarnih prava, jer tužba [**orig. str. 13.**] može imati učinak na vlasništvo te nekretnine, ali se ipak temelji na osobnom pravu (C-518/99, ECLI:EU:C:2001:209, t. 18.).

Čak i ako se ta sudska praksa primjenjuje *mutatis mutandis*, predmetni slučaj se ne može podvesti pod članak 6. stavak 4. točku (c) Uredbe Rim I.

3.4. Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud) smatra da drugi preduvjet iznimke predviđene člankom 6. stavkom 4. točkom (c) Uredbe Rim I nije ispunjen već zbog toga što se ugovor ne odnosi na korištenje nekretnine (vidjeti predmet C-73/77, ECLI:EU:C:1977:208, t. 16.). Zakup zemljišta nema zasebnu svrhu, odvojenu od kupnje stabala, nego isključivo služi u svrhu daljnjeg izvršenja ugovora o kupnji i uslugama i kao njihova podrška.

4. Međutim, valja voditi računa o tome da se člankom 24. stavkom 1. Uredbe Bruxelles Ia (kao i odredbe koje su mu prethodile), kao odredbom kojom se dodjeljuje isključiva nadležnost, uzimaju u obzir posebni postupovni interesi koji

se možda ne mogu uvijek prenijeti na kolizijska pravila [omissis]. Tumačenje članka 6. stavka 4. točke (c) Uredbe Rim I moglo bi se stoga temeljiti na drugim razmatranjima koja se dosad nisu uzimala u obzir u odnosu na članak 24. stavak 1. Uredbe Bruxelles Ia, a kojima se u najboljem slučaju vodi računa o tome da izbor prava, kao u predmetnom slučaju, možda neće dovesti do primijene prava mjesta u kojem se nalazi nekretnina (Brazil) iako se iznimka od zaštite potrošača na temelju kolizijskih pravila očito temelji na uskoj vezi između ugovora i mjesta gdje se nekretnina nalazi.

IV. Postupovna pitanja: [orig. str. 14.]

Kao sud posljednjeg stupnja, Oberster Gerichtshof obvezan je uputiti zahtjev za prethodnu odluku ako pravilna primjena prava Unije nije toliko očigledna da ne ostavlja mjesta razumnoj sumnji. Takve dvojbe postoje u ovom predmetu.

Postupak povodom tužiteljeva pravnog lijeka prekida se do donošenja odluke Suda Europske unije.

Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud),

Beč, 28. rujna 2020.

[omissis]

RADNI DOKUMENT